

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 22.2.2006
COM(2006) 77 τελικό

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Για την εφαρμογή της ανανεωμένης σύμπραξης για τη μεγέθυνση και την απασχόληση

Σχεδιάζοντας τη ναυαρχίδα της γνώσης: το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Τεχνολογίας

Σύνοψη

Η πρόταση για τη δημιουργία ενός Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου Τεχνολογίας (EIT) υποβλήθηκε το 2005 κατά την ενδιάμεση αναθεώρηση της στρατηγικής της Λισσαβώνας. Αναπτύχθηκε περαιτέρω βάσει δημόσιας διαβούλευσης που προσέλκυσε πλήθος αξιόλογων προτάσεων.

Αν και τα πρόσφατα χρόνια πολλές πρωτοβουλίες είδαν το φως σε εθνικό επίπεδο αλλά και σε επίπεδο ΕΕ για την ενίσχυση των δυνατοτήτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, της έρευνας και της καινοτομίας αλλά και για την ενδυνάμωση των δεσμών μεταξύ τους, στο πεδίο αυτό πρέπει ακόμα να γίνουν πολλά. Η Ευρώπη εξακολουθεί να βραδυπορεί σε ό,τι αφορά τη μετουσίωση των αποτελεσμάτων της E&A σε εμπορικά προϊόντα, τη συνένωση των ανθρώπινων, οικονομικών και φυσικών πόρων στους τομείς της έρευνας και της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, την προώθηση της καινοτομίας και της επιχειρηματικής νοοτροπίας μέσα στο χώρο της έρευνας και της εκπαίδευσης, καθώς και τη διαμόρφωση νέων μοντέλων οργάνωσης καλύτερα προσαρμοσμένων στις σημερινές ανάγκες.

Το EIT θα λειτουργήσει στο χώρο της εκπαίδευσης, της έρευνας και της καινοτομίας. Η διάρθρωσή του θα επιτρέπει την ενσωμάτωση αυτών των τριών τομέων που είναι από κοινού οι «κλειδοκράτορες» για την κοινωνία της γνώσης. Θα επιχειρήσει να προσελκύσει τα καλύτερα μυαλά παγκοσμίως από σπουδαστές, ερευνητές και προσωπικό, να συνεργαστεί με τις κορυφαίες στην καινοτομία επιχειρήσεις για την ανάπτυξη και αξιοποίηση γνώσης και έρευνας, και να ενισχύσει τις δεξιότητες διαχείρισης της έρευνας και της καινοτομίας, γενικά..

Ειδικότερα, η οργάνωσή του θα του δώσει τη δυνατότητα:

- να ενσωματώσει στη δομή και στις λειτουργίες του ομάδες από πανεπιστήμια, ερευνητικά κέντρα και εταιρείες·
- να αποσπάσει δυνάμεις (όχι απλώς να τις δικτυώσει) από τους υπάρχοντες οργανισμούς έτσι ώστε να ανήκουν νομίμως στο EIT και να χαράσσουν από κοινού μια ολοκληρωμένη στρατηγική·
- να διαθέτει ένα διοικητικό συμβούλιο του οποίου τα μέλη θα ανήκουν στο κορυφαίο δυναμικό της επιστημονικής και επιχειρηματικής κοινότητας·
- να μην περιορίζεται από τους φραγμούς και τα εμπόδια που συντελούν στον κατακερματισμό του χώρου της ευρωπαϊκής ανώτατης εκπαίδευσης και έρευνας σήμερα.

Θα προσφέρει ιδιαίτερη προστιθέμενη αξία με τρεις τρόπους:

- θα προσφέρει στον ιδιωτικό τομέα μια νέα σχέση με την εκπαίδευση και την έρευνα. Αυτό θα δημιουργήσει νέες ευκαιρίες για την εμπορική αξιοποίηση της έρευνας και μια στενότερη αμφίδρομη ανταλλαγή. Η ενσωμάτωση ομάδων από τα πανεπιστήμια, τα ερευνητικά κέντρα και τις εταιρείες θα του δώσει ένα πλεονέκτημα σε σχέση με τα παραδοσιακά πανεπιστήμια. Θα διαμορφώσει ευκαιρίες για την εισροή ιδιωτικών κεφαλαίων στο EIT·
- θα επικεντρωθεί στη σύνδεση των τριών πλευρών του «τριγώνου της γνώσης» – εκπαίδευση, έρευνα και καινοτομία. Οι πτυχές αυτές θα είναι άρρηκτα συνδεδεμένες λόγω

της φύσης του ΕΙΤ και της σύνθεσης των εταίρων. Θα κατευθύνει τις δραστηριότητές του σε νέες και παραγωγικότερες κατευθύνσεις·

- θα εκπροσωπεί συνένωση πόρων και για το λόγο αυτό θα μπορεί να ικανοποιεί τα αυστηρότερα πρότυπα που έχουν επιτευχθεί αλλού.

Η ίδρυση του ΕΙΤ θα απαιτήσει την έκδοση νομοθετικής πράξης, την οποία θα υποβάλει η Επιτροπή αργότερα μέσα το 2006 (μαζί με αναλυτική αξιολόγηση αντικτύπου). Κατ' αυτόν τον τρόπο το ΕΙΤ θα έχει τη δική του νομική προσωπικότητα και ανεξαρτησία σε σχέση με τους εθνικούς κανόνες. Θα παρέχει το πλαίσιο για την ορθή λειτουργία και την αναγκαία υποχρέωση λογοδοσίας στα θεσμικά όργανα της ΕΕ.

Η χρηματοδότηση θα προέρχεται από διάφορες πηγές, περιλαμβανομένης της ΕΕ, των κρατών μελών και της επιχειρηματικής κοινότητας.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η βελτίωση της σχέσης μεταξύ εκπαίδευσης, έρευνας και καινοτομίας – και ειδικότερα η συμβολή τους στην οικονομική μεγέθυνση, την απασχόληση και την κοινωνική συνοχή – έχει θεμελιώδη σημασία για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της ΕΕ. Είναι γνωστό σε όλους ότι στην Ευρώπη η σχέση αυτή δεν λειτουργεί τόσο καλά όσο θα ήταν δυνατόν· και η αντίληψη αυτή οδήγησε την Επιτροπή στην πρόταση για μια νέα πρωτοβουλία στην εαρινή έκθεση του 2005:

«Για να ενισχύσουμε τη δέσμευση που έχουμε αναλάβει υπέρ της γνώσης ως βασικού στοιχείου, η Επιτροπή προτείνει τη δημιουργία ενός «Ευρωπαϊκού Ιδρύματος Τεχνολογίας» που θα αποτελεί τον πόλο προσέλκυσης των καλύτερων εγκεφάλων, των καλύτερων ιδεών και των σημαντικότερων εταιρειών του πλανήτη»¹.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έλαβε γνώση της πρότασης αυτής κατά την εαρινή σύνοδο κορυφής του 2005. Τον Οκτώβριο του 2005, στην άτυπη σύνοδο του Hampton Court, το Συμβούλιο ζήτησε να ληφθούν επείγοντως μέτρα για να επιτευχθεί αριστεία τόσο στον τομέα της έρευνας όσο και στον τομέα της εκπαίδευσης. Η ανάγκη για δράση ώστε να βελτιωθεί η ποιότητα των ευρωπαϊκών συστημάτων καινοτομίας αλλά και να παραμείνει η ΕΕ ανταγωνιστική σε παγκόσμιο επίπεδο τεκμηριώνεται περαιτέρω στην ετήσια έκθεση προόδου της Επιτροπής του 2006 για τη στρατηγική που πρέπει να ακολουθηθεί για την ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων εργασίας².

Η παρούσα ανακοίνωση αναπτύσσει την ιδέα για την ίδρυση ενός Ευρωπαϊκού Ιδρύματος Τεχνολογίας (EIT). Συντάχθηκε ύστερα από ευρεία δημόσια διαβούλευση κατά την οποία οι σημαντικότεροι από τα πανεπιστήμια, τον τομέα της έρευνας, τις επιχειρήσεις και τη βιομηχανία που δραστηριοποιείται στον τομέα της καινοτομίας, μαζί με πολυάριθμους ιδιώτες από καθένα από τους τομείς αυτούς. Στην ανακοίνωση περιγράφεται επίσης ο τρόπος με τον οποίο θα μπορούσε να λειτουργεί το EIT και ο τρόπος με τον οποίο θα πρέπει να αναπτυχθεί. Αργότερα, εντός του έτους, θα ακολουθήσει λεπτομερέστερη αξιολόγηση αντικτύπου που θα συμπεριλάβει πλήρη εξέταση των νομικών και οικονομικών επιπτώσεων.

2. ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΜΙΑ ΝΕΑ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ: ΠΩΣ ΘΑ ΚΑΡΠΟΦΟΡΗΣΕΙ ΤΟ «ΤΡΙΓΩΝΟ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ»

Το 2005 η Επιτροπή διοργάνωσε ευρύτατη διαβούλευση για το ενδεχόμενο ίδρυσης ενός EIT, στο πλαίσιο της οποίας έγιναν συνεδριάσεις κατάθεσης ιδεών και υποβλήθηκαν θέσεις από πανεπιστήμια, ερευνητικά ιδρύματα και οργανισμούς που δραστηριοποιούνται στον τομέα της καινοτομίας. Τα αποτελέσματα της δημόσιας διαβούλευσης παρουσιάζονται και αναλύονται λεπτομερώς σε ξεχωριστό έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής³. Η θεματική της αφορούσε ζητήματα όπως η αποστολή και οι στόχοι του EIT, η δομή και οι προτεραιότητες του.

¹ COM(2005) 24, «Συνεργασία για την οικονομική μεγέθυνση και την απασχόληση - Νέο ξεκίνημα για τη στρατηγική της Λισσαβώνας», παρ. 3.3.2.

² COM(2006) 30, «Ωρα να ανεβάσουμε ταχύτητα: η νέα εταιρική σχέση για την ανάπτυξη και την απασχόληση».

³ Βλ. το μελλοντικό έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής σχετικά με τα «Αποτελέσματα της δημόσιας διαβούλευσης για το σχέδιο ενός Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου Τεχνολογίας».

Υπήρξε γενική συμφωνία για το ότι η κύρια πρόκληση για την πρόοδο της καινοτομίας στην ΕΕ είναι η αδυναμία πλήρους αξιοποίησης και εγκόλπωσης των αποτελεσμάτων της Ε&Α και, συνεπώς, η αδυναμία μετασχηματισμού τους σε οικονομικές και κοινωνικές αξίες. Η Ευρώπη θα πρέπει να αναπτύξει όχι μόνο τις τρεις πλευρές του «**τριγώνου της γνώσης**» (εκπαίδευση, έρευνα και καινοτομία), αλλά και να ενισχύσει τις γέφυρες μεταξύ τους. Σε αυτό συμφωνεί και η ομάδα εμπειρογνομόνων για την Ε&Α και την καινοτομία⁴.

Αυτή η κοινή διάγνωση οφείλεται σε ποικίλες αιτίες. Από την πλευρά της **προσφοράς** γνώσης, επικριτικά σχόλια δέχονται τόσο η ποιότητα όσο και η ικανότητα αξιοποίησης των αποτελεσμάτων της γνώσης. Ειδικότερα, το χάσμα μεταξύ ερευνητικών αποτελεσμάτων και της εφαρμογής τους είναι ακόμα πολύ μεγάλο⁵. Αν και το γενικό επίπεδο επιδόσεων των πανεπιστημίων είναι καλό, η Ευρώπη χρειάζεται περισσότερη αριστεία⁶, λόγω των σημαντικών οικονομικών και κοινωνικών προεκτάσεων. Ένα κλίμα αριστείας τροφοδοτεί την κυκλοφορία ταλαντούχων επιστημόνων, προσελκύει ιδιωτικές επενδύσεις στην Ε&Α και συντελεί στην παραγωγή ιδεών ικανών να διαμορφώσουν ευκαιρίες για τη διάδοση της γνώσης. Αλλά για την καλλιέργεια της αριστείας οι ερευνητές πρέπει να διαθέτουν πρόσβαση σε περιβάλλοντα στα οποία τόσο η επιλογή όσο και η σταδιοδρομία βασίζονται στον ανταγωνισμό, η αμοιβή βάσει της επίδοσης δεν είναι απαγορευμένο θέμα και η συνεργασία με τις επιχειρήσεις/το επιχειρηματικό πνεύμα θεωρείται ως σημαντική μαθησιακή ευκαιρία στο βιογραφικό ενός ερευνητή. Και γι' αυτό χρειάζονται νέοι τρόποι συνεργασίας.

Χρειάζεται **μεγάλη συγκέντρωση ανθρώπινων, οικονομικών και φυσικών πόρων** για να δημιουργηθεί μια θετική αλυσιδωτή αντίδραση όπου ταλαντούχοι πανεπιστημιακοί, ερευνητές και σπουδαστές θα έλκονται οι μεν από τους δε και θα συμπαρασύρουν χρηματοδότηση από τον ιδιωτικό και το δημόσιο τομέα. Επί του παρόντος, τα πανεπιστήμια στην Ευρώπη έχουν τέτοιου είδους φιλοδοξίες, αλλά οι προσπάθειες τους είναι κατακερματισμένες. Υπάρχουν σχεδόν 2.000 πανεπιστήμια στην ΕΕ που θα ήθελαν να ασχοληθούν με την έρευνα. Παρά το ότι δεν μπορεί να γίνει ακριβής σύγκριση, λιγότερο από το 10% των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στις ΗΠΑ χορηγούν μεταπτυχιακούς τίτλους και ακόμα λιγότερα μπορούν να ισχυριστούν ότι είναι πανεπιστήμια έντασης έρευνας⁷. Οι δαπάνες για την εκπαίδευση και την Ε&Α⁸ είναι πολύ μικρότερες στην Ευρώπη σε σχέση με τις ΗΠΑ, αλλά ο αριθμός των ενδιαφερομένων για ένα μερίδιο αυτής της αγοράς είναι πολύ μεγαλύτερος. Το σύστημα στις ΗΠΑ έχει ως αποτέλεσμα συγκέντρωση πόρων και

⁴ «Για να δημιουργήσουμε μια καινοτόμο Ευρώπη», έκθεση της ανεξάρτητης ομάδας εμπειρογνομόνων για την Ε&Α και την καινοτομία που ορίστηκαν με τη σύνοδο κορυφής του Hampton Court, τον Ιανουάριο του 2006.

⁵ Σύμφωνα με τον πίνακα ελέγχου της καινοτομίας για το 2005, το χάσμα μεταξύ Ευρώπης, Ιαπωνίας και ΗΠΑ αυξάνεται. Θα χρειαστούν περισσότερα από 50 χρόνια για φθάσει η ΕΕ των 25 το επίπεδο των ΗΠΑ όσον αφορά την καινοτομία.

⁶ Η Ευρώπη πρέπει να ενισχύσει την παρουσία της στο υψηλότερο επίπεδο της επιστημονικής αριστείας. Για παράδειγμα, σύμφωνα με μια παγκόσμια αξιολόγηση των πανεπιστημίων (Shanghai Academic Ranking) αν και στα 500 πρώτα πανεπιστήμια βρίσκονται 205 ευρωπαϊκά ιδρύματα (σε σύγκριση με 198 των ΗΠΑ), στα πρώτα 20 είναι μόνο 2 ευρωπαϊκά πανεπιστήμια (ενώ βρίσκονται 17 με έδρα τις ΗΠΑ).

⁷ Από τα 3300 ιδρύματα που χορηγούν πτυχία στις ΗΠΑ, περίπου 215 χορηγούν μεταπτυχιακούς τίτλους. Υπάρχουν λιγότερα από 100 αναγνωρισμένα πανεπιστήμια, γενικής κατεύθυνσης, έντασης έρευνας στις ΗΠΑ.

⁸ Το 2004 η ένταση σε Ε&Α στην ΕΕ ήταν 1,90% (Ε&Α δαπάνες/ΑΕγχΠ), αρκετά κάτω από το αντίστοιχο ποσοστό στις ΗΠΑ (2003: 2,59%) και την Ιαπωνία (2003: 3,15%). Βλ. επίσης δελτίο τύπου της Eurostat αριθ. 156/2005 της 6ης Δεκεμβρίου 2005.

δυναμικού ώστε να επιτυγχάνεται το απαραίτητο όριο στα λίγα εμπλεκόμενα ιδρύματα⁹ και να είναι αυτά από τα καλύτερα του κόσμου. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι οι ΗΠΑ και άλλοι διεθνείς ανταγωνιστές απορροφούν τις επενδύσεις των εταιρειών της ΕΕ σε Ε&Α και τα ταλέντα της ΕΕ¹⁰, και ότι λίγα ιδρύματα της ΕΕ αναφέρονται στις πρώτες θέσεις των σημαντικότερων παγκόσμιων αξιολογήσεων των πανεπιστημίων.

Την ίδια στιγμή δεν υπάρχει αρκετή **ζήτηση** στην Ευρώπη για ερευνητικές εργασίες. Ακόμα κι αν υπήρχαν περισσότερα άριστα ερευνητικά προϊόντα ή ικανότητες, μάλλον δεν θα αξιοποιούνταν η εμπορική τους αξία. Βασικός λόγος γι' αυτήν την αδυναμία είναι το χάσμα που χωρίζει τους ερευνητές και τους επιχειρηματίες ως προς τη νοοτροπία και τη φιλοσοφία¹¹. Η καινοτομία χρειάζεται διαδικασία αμοιβαίας μάθησης που θα βασίζεται στην εμπιστοσύνη, όχι απλά μεταφορά της γνώσης στο τέλος ενός ερευνητικού εγχειρήματος. Από την άποψη αυτή, οι επιχειρηματίες, ιδίως στις ΜΜΕ, πρέπει να αποκτήσουν μια φιλοσοφία φιλική στην έρευνα/καινοτομία και να ενθαρρυνθούν να αναλάβουν ρίσκο. Αλλά και οι πανεπιστημιακοί και οι ερευνητές πρέπει να κατανοήσουν και να αναπτύξουν επιχειρηματικές δεξιότητες. Μεγαλύτερη συνεργασία μπορεί να αντισταθμίσει την έλλειψη ΜΜΕ απαραίτητου μεγέθους και να απελευθερώσει το θετικό δυναμικό των ΜΜΕ ως προς την ευελιξία και τη δημιουργικότητα. Ο δημόσιος τομέας μπορεί να διαδραματίσει το ρόλο του: δημόσια έρευνα, δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας και προμήθεια καινοτομικής έρευνας - αυτά μπορούν να λειτουργήσουν ως κινητήριοι μοχλός για μια πιο αποτελεσματική και παραγωγική σχέση μεταξύ έρευνας και επιχειρήσεων.

Τα τελευταία χρόνια δρομολογήθηκαν πολλές **ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες** για να ενισχυθούν οι δυνατότητες της έρευνας, της εκπαίδευσης και της καινοτομίας. Προγράμματα κινητικότητας, όπως το πρόγραμμα Erasmus, προσέφεραν σε σπουδαστές και ερευνητές την ευκαιρία για μια εμπειρία σε διαφορετικά μαθησιακά περιβάλλοντα που τους έφεραν σε επαφή με τον πλούτο και την ποικιλομορφία που χαρακτηρίζουν το ευρωπαϊκό τοπίο της γνώσης. Τα κοινοτικά προγράμματα πλαίσιο για την έρευνα συνέβαλαν ουσιαστικά χάρη σε πρωτοβουλίες όπως οι δράσεις Marie Curie, τα ολοκληρωμένα προγράμματα, τα δίκτυα αριστείας, οι ευρωπαϊκές πλατφόρμες τεχνολογίας. Το προσεχές Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Έρευνας θα στηρίζει την υψηλότερου επιπέδου έρευνα αιχμής που διεξάγεται με πρωτοβουλία των ίδιων των ερευνητών. Όλες αυτές οι ενέργειες συντελούν στη διαμόρφωση ενός πλαισίου όπου τα πανεπιστήμια, τα ερευνητικά κέντρα, οι επιχειρήσεις και το δημόσιο θα μπορούν να συνεργάζονται ευχερέστερα.

Ωστόσο, το δυναμικό δεν έχει πλήρως αξιοποιηθεί και η Ευρώπη θα πρέπει να ενισχύσει τη θέση της στους περισσότερους στρατηγικούς τομείς. Αυτό μπορεί να διορθωθεί με συνένωση

⁹ Στις ΗΠΑ το 95% της χρηματοδότησης της πανεπιστημιακής έρευνας σε ομοσπονδιακό επίπεδο αφορά περίπου 200 πανεπιστήμια από το σύνολο των 3.300 (S&E Indicators, National Science Foundation, 2004).

¹⁰ Η Ευρώπη ωφελείται λιγότερο από την αυξημένη παγκοσμιοποίηση της Ε&Α από ό,τι οι κύριοι ανταγωνιστές της. Για τα έτη 1997-2002, οι δαπάνες για Ε&Α από τις εταιρείες της ΕΕ στις ΗΠΑ αυξήθηκαν σε πραγματικούς όρους ταχύτερα από ό,τι οι δαπάνες για Ε&Α από εταιρείες της ΗΠΑ στην ΕΕ (+54 % έναντι +38 %). Χώρες όπως η Ινδία και η Κίνα είναι αυτές που ωφελούνται περισσότερο από τις εκροές εταιρειών των ΗΠΑ σε Ε&Α. Πηγή: Key Figures 2005 on Science, Technology and Innovation: Towards a European Knowledge Area, European Commission (Αριθμοί-κλειδιά για το 2005 σχετικά με τις επιστήμες, την τεχνολογία και την καινοτομία: προς έναν ευρωπαϊκό χώρο της γνώσης, Ευρωπαϊκή Επιτροπή).

¹¹ Το χάσμα αυτό γίνεται φανερό από τη διαφορά μεταξύ του αριθμού των ερευνητών που απασχολούνται στον ιδιωτικό τομέα στην ΕΕ και αλλού. Στις ΗΠΑ 4 στους 5 ερευνητές εργάζονται σε επιχειρήσεις, στην Ιαπωνία 2 στους 3. Στην ΕΕ μόνο οι μισοί σχεδόν ερευνητές εργάζονται σε επιχειρήσεις.

των πόρων: απαιτεί επίσης δυναμικό και ευέλικτο θεσμικό πλαίσιο, ανοικτό στις αλλαγές και στους πρωτοεμφανιζόμενους και ικανό να αναπτύξει εποικοδομητικές συνέργιες μεταξύ εκπαίδευσης, έρευνας και καινοτομίας.

Αυτού του είδους η αλλαγή θα πραγματοποιηθεί οπωσδήποτε μέσα στις υπάρχουσες δομές· αλλά θα συναντήσει αντίσταση και θα χρειαστεί χρόνο. Απαιτείται μια πρωτοποριακή προσέγγιση για να γεφυρωθεί το χάσμα μεταξύ επιστημών και κοινωνίας, για να διαμορφωθεί ένα **μοντέλο αναφοράς** που θα εμπνεύσει και θα κατευθύνει τις μακροπρόθεσμες αλλαγές. Για το σκοπό αυτό πραγματοποιήθηκε δημόσια διαβούλευση βάσει τεσσάρων εναλλακτικών προτάσεων:

- (1) ένα μόνο ίδρυμα·
- (2) ένα μικρό δίκτυο·
- (3) ένα μεγάλο δίκτυο·
- (4) ένα σύστημα απονομής σήματος EIT.

Η πλειονότητα εκφράστηκε υπέρ ενός δικτύου ανεξαρτήτως μεγέθους, το ένα τέταρτο των απαντώντων τάχθηκε υπέρ ενός μόνο ιδρύματος (όχι αναγκαστικά σε ένα μόνο τόπο) ενώ διατυπώθηκε και προβληματισμός σχετικά με το ότι ένα σταθερό δίκτυο πανεπιστημίων δεν θα μπορούσε να παρέχει ούτε την ευελιξία ούτε το ανοικτό πνεύμα που απαιτείται ούτε επαρκές επίπεδο ολοκλήρωσης. Επίσης παρατηρήθηκε ότι ένα τέτοιο δίκτυο δεν θα αντικατόπτριζε το γεγονός ότι η αριστεία απαντά συχνά σε μεμονωμένες σχολές ή ομάδες και όχι σε ολόκληρο το πανεπιστήμιο¹².

Το μοντέλο για το EIT που περιγράφεται στην παρούσα ανακοίνωση ανταποκρίνεται στα ζητούμενα του προβληματισμού: θα επιτρέψει στις καλύτερες ομάδες σε στρατηγικούς τομείς να έρθουν σε επαφή κατά τρόπο ώστε να ανταλλάσσουν οφέλη και για τις ίδιες αλλά και για τα ιδρύματα από τα οποία προέρχονται. Θα προσφέρει ιδιαίτερη προστιθέμενη αξία με τρεις τρόπους:

- Θα δώσει τη δυνατότητα στον ιδιωτικό τομέα να καλλιεργήσει μια νέα σχέση με την εκπαίδευση και την έρευνα. Αυτό θα διαμορφώσει νέες ευκαιρίες για την εμπορική αξιοποίηση της έρευνας και για αμφίδρομες ανταλλαγές. Η διασύνδεση πανεπιστημίων, ερευνητικών κέντρων και εταιρειών θα παρέχει πλεονέκτημα έναντι των παραδοσιακών πανεπιστημίων. Θα παρέχει επίσης ευκαιρίες για την προσέλκυση ιδιωτικών κεφαλαίων στο EIT.
- Θα επικεντρωθεί στις τρεις πλευρές του «τριγώνου της γνώσης» – εκπαίδευση, έρευνα και καινοτομία. Οι πτυχές αυτές θα είναι άρρηκτα συνδεδεμένες λόγω της φύσης του EIT και της σύνθεσης των εταίρων. Θα κατευθύνει τη διδασκαλία και την έρευνα που θα πραγματοποιούνται στους κόλπους του σε νέες και παραγωγικότερες κατευθύνσεις.
- Θα αποτελεί συνένωση των πόρων και για το λόγο αυτό θα μπορεί να ικανοποιεί τα αυστηρότερα πρότυπα που έχουν επιτευχθεί αλλού. Δεν θα έχει την υποχρέωση να αναλαμβάνει καθήκοντα που δεν ανταποκρίνονται στο κριτήριο της αριστείας.

¹² Βλ. την προσεχή έκθεση των υπηρεσιών της Επιτροπής σχετικά με τα «Αποτελέσματα της δημόσιας διαβούλευσης για το σχέδιο ενός Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου Τεχνολογίας».

3. ΠΩΣ ΘΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΕΙ ΤΟ ΕΙΤ;

Το ΕΙΤ θα έχει τη δική του ξεχωριστή θέση. Η λειτουργία του δεν θα μοιάζει με καμία άλλη υπάρχουσα ή προγραμματισμένη πρωτοβουλία της ΕΕ. Θα αποτελέσει ένα παγκόσμιο κέντρο υψηλού βεληνεκούς, ικανό να προσελκύσει προικισμένους σπουδαστές και ερευνητές μεγάλου διαμετρήματος, να προωθήσει την έρευνα και την καινοτομία σε τομείς όπου διασταυρώνονται διάφορες επιστήμες και ειδικότητες και να αντλήσει ανταγωνιστική χρηματοδότηση από τον ιδιωτικό και το δημόσιο τομέα από όλον τον κόσμο.

Για να γίνει αυτό το ΕΙΤ θα πρέπει να έχει ισχυρή ταυτότητα και αυτό φάνηκε από τις απαντήσεις στη διαβούλευση. Το ΕΙΤ πρέπει να έχει σαφές και προβλεβημένο ευρωπαϊκό σήμα και να είναι αναγνωρίσιμο αυτοδικαίως στην παγκόσμια σκηνή. Το ΕΙΤ χρειάζεται επίσης αυτονομία: ως προς τη διοίκησή του, ως προς την υπεροχή της αριστείας στις διαδικασίες επιλογής, παρακολούθησης και αξιολόγησης και ως προς τη χρηματοδότησή του.

Η αποστολή του ΕΙΤ θα είναι:

- να παρέχει μεταπτυχιακή εκπαίδευση, έρευνα και καινοτομία σε καινούριους τομείς όπου διασταυρώνονται διάφοροι επιστημονικοί κλάδοι και ειδικότητες
- να καλλιεργήσει δεξιότητες διαχείρισης της έρευνας και της καινοτομίας
- να προσελκύσει τους καλύτερους ερευνητές και σπουδαστές από όλο τον κόσμο
- να διαδώσει νέα μοντέλα οργάνωσης και διοίκησης
- να αφήσει στο ευρωπαϊκό τοπίο της γνώσης τη σφραγίδα μιας νέας ταυτότητας

3.1. Ρόλος και αποστολές του ΕΙΤ

Οι δραστηριότητες του ΕΙΤ θα περιλαμβάνουν και τις τρεις πλευρές του τριγώνου της γνώσης:

- **εκπαίδευση:** το ξεχωριστό μοντέλο εκπαίδευσης του ΕΙΤ θα προσελκύει μεταπτυχιακούς σπουδαστές και υποψηφίους για διδακτορικό και θα είναι σε θέση να τους παρέχει εκπαίδευση σύμφωνα με τα καλύτερα διεθνή πρότυπα·
- **έρευνα:** διεξαγωγή ερευνητικών δραστηριοτήτων από τη βασική έως την εφαρμοσμένη έρευνα αλλά με ιδιαίτερη έμφαση στη βιομηχανία και εστίαση σε τομείς όπου διασταυρώνονται επιστήμες και ειδικότητες με ισχυρό δυναμικό καινοτομίας·
- **καινοτομία:** το ΕΙΤ θα αναπτύξει από την αρχή της λειτουργίας του ισχυρούς δεσμούς με την επιχειρηματική κοινότητα, γεγονός που θα εξασφαλίσει ότι οι εργασίες του θα ανταποκρίνονται στις ανάγκες της αγοράς, και θα βοηθήσει στο να προσανατολιστούν οι εκπαιδευτικές και ερευνητικές δραστηριότητές του σε κατευθύνσεις χρήσιμες για την οικονομία και την κοινωνία.

Σε όλους αυτούς τους τομείς το ΕΙΤ θα βασιστεί σε ό,τι καλύτερο υπάρχει σήμερα και θα ενθαρρύνει την ανάπτυξη της αριστείας όπου αυτή δεν υπάρχει.

Θα συμβάλουν όλοι οι εμπλεκόμενοι συντελεστές στο ΕΙΤ.

- Πολύ λίγα πανεπιστήμια αριστεύουν σήμερα στην Ευρώπη σε όλους τους τομείς. Αλλά πολλά μεμονωμένα τμήματα ή ομάδες αναγνωρίζονται ως άριστα στον τομέα τους. Το EIT θα αποδεσμεύσει το δυναμικό αυτών των τμημάτων και ομάδων και θα τα φέρει σε επαφή. Η συμμετοχή στο EIT θα γίνεται συνεπώς σε επίπεδο τμήματος όχι πανεπιστημίου.
- Όσον αφορά το *προσωπικό*, η ποιότητα των αποτελεσμάτων δεν είναι συχνά ο αποφασιστικός παράγοντας για τον καθορισμό των προοπτικών *ανταμοιβής* ή *προαγωγής* για όσους εργάζονται σε πανεπιστημιακά ή ερευνητικά κέντρα. Το EIT θα εξασφαλίσει ένα πραγματικό πλαίσιο αριστείας όπου τα κίνητρα θα αντιστοιχούν στους στόχους, η αμοιβή θα βασίζεται στις επιδόσεις και το οποίο θα αποτελέσει ουσιαστικό εταίρο για τη βιομηχανία και υπόδειγμα αλλαγής.
- Πολλές *εταιρείες*, ιδίως MME, δεν διαθέτουν οργανωμένη συνεργασία με τα πανεπιστήμια και τον κόσμο της έρευνας, με αποτέλεσμα οι ερευνητές και ο επιχειρηματικός κόσμος να μην έχουν κοινή φιλοσοφία. Το EIT πρέπει να διαμορφώσει το πλαίσιο όπου αυτοί οι δύο χώροι θα έρθουν σε επαφή και θα αναπτύξουν αμοιβαία κατανόηση.

Αυτή η επικέντρωση στην αριστεία απαιτεί νέα προσέγγιση ως προς τη *χρηματοδότηση*. Πολλά πανεπιστήμια σήμερα στην Ευρώπη είναι κατ' ουσία δημόσιες υπηρεσίες. Χρηματοδοτούνται από το φορολογούμενο και κατά κανόνα εξασφαλίζουν μόνο περιορισμένη οικονομική δέσμευση από άλλα εμπλεκόμενα μέρη. Παρά το ότι τέτοια πανεπιστήμια έχουν αποδείξει την αξία τους και θα συνεχίσουν να διαδραματίζουν το ρόλο τους, το EIT πρέπει να είναι εμφανώς διαφορετικό: από την αρχή θα πρέπει να μπορεί να δέχεται χρηματοδότηση από τον ιδιωτικό και το δημόσιο τομέα.

Αυτή η βάση στήριξης θα έχει μεγάλη σημασία για δύο βασικούς παράγοντες επιτυχίας του EIT. Πρώτον, για την ικανότητά του να πείθει τον ιδιωτικό τομέα ότι μπορεί να παράγει εμπορικά αξιοποιήσιμα αποτελέσματα. Δεύτερον, η έκταση στην οποία τα πανεπιστήμια και οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής υιοθετούν το μοντέλο του EIT ως μια επιτυχή νέα οργανωτική δομή για τα πανεπιστήμια.

3.2. Η δομή του EIT

Η επιστημονική καρδιά του EIT θα είναι οι εργασίες του στον τομέα της εκπαίδευσης, της έρευνας και της καινοτομίας και η ικανότητά του να αφομοιώνει τις συνεισφορές διαφόρων εταίρων και να τις ενσωματώνει σε μια ενιαία δομή η οποία θα είναι μεγαλύτερη από το άθροισμα των μερών της. Κι αυτό θα συμβεί μέσα από μια σειρά ολοκληρωμένων συμπράξεων με τα υπάρχοντα πανεπιστήμια, ερευνητικά κέντρα ή εταιρείες («οργανώσεις εταίρου») ώστε να δημιουργηθούν «κοινότητες της γνώσης». Οι οργανισμοί αυτοί θα επιλέγονται από το διοικητικό συμβούλιο του EIT στο οποίο και θα λογοδοτούν. Θεμελιώδης διαφορά μεταξύ ενός συνήθους «δικτύου» και αυτών των κοινοτήτων της γνώσης είναι ότι, ενώ στα συνήθη δίκτυα, οι εταίροι απλώς συμφωνούν να συνεργαστούν, στις κοινότητες της γνώσης του EIT θα παρέχουν πόρους – υποδομή, προσωπικό, εξοπλισμό – στο EIT. Οι ίδιες οι κοινότητες γνώσης θα είναι, νομικώς, τμήμα του EIT.

3.2.1. Το διοικητικό συμβούλιο του EIT και ο βασικός πυρήνας του

Η διοίκηση του EIT πρέπει να συνδυάζει στιβαρή διαχείριση με «ελαφρό χέρι». Το διοικητικό συμβούλιο θα είναι υπεύθυνο για το «σήμα» EIT για να εξασφαλίσει ότι οι επιλογές του (για παράδειγμα, οι τομείς στους οποίους θα δραστηριοποιηθεί) αντικατοπτρίζουν την καλύτερη δυνατή προοπτική για την επιστήμη και τις επιχειρήσεις: ότι

οι επιλογές του θα βασίζονται στην ποιότητα· και ότι το επιστημονικό/επιχειρηματικό πρόγραμμά του θα είναι ευρύτατα αποδεκτό. Το διοικητικό συμβούλιο πρέπει να είναι υψηλού διαμετρήματος και τα μέλη του θα επιλεγούν από τους συντελεστές που αναφέρονται στο σημείο 3.1.

Σκοπός του δεν είναι να είναι αντιπροσωπευτικό των υφιστάμενων ευρωπαϊκών ιδρυμάτων και θα πρέπει να είναι οργανωμένο κατά τρόπο ώστε να είναι ισορροπημένο όσον αφορά την εμπειρία στα γνωστικά αντικείμενα και λειτουργικό στον τρόπο εργασίας του. Θα έχει άμεση αρμοδιότητα για:

- τον καθορισμό των στρατηγικών προτεραιοτήτων του EIT·
- τη διαχείριση του κεντρικού προϋπολογισμού και την κατανομή των πόρων στις κοινότητες της γνώσης·
- τη διασφάλιση της αριστείας μέσα στο EIT·
- την οργάνωση της επιλογής, της παρακολούθησης και της αξιολόγησης των κοινοτήτων της γνώσης·
- τη στρατηγική εποπτεία των χαρτοφυλακίων των γνώσεων και των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας.

3.2.2. Οι κοινότητες της γνώσης

Οι κοινότητες της γνώσης αποτελούνται από τμήματα ή ομάδες εντός των πανεπιστημίων, ερευνητικών κέντρων ή εταιρειών που θα συνενώνονται σε μια ολοκληρωμένη εταιρική σχέση για να αναλάβουν από κοινού μεταπτυχιακή εκπαίδευση - δηλαδή μόνο για μεταπτυχιακό (π.χ. μόνο επίπεδο MA και διδακτορικού (PhD)), έρευνα και καινοτομία. Θα συγκεντρώνουν πόρους διαφόρων ειδών: το διδακτικό προσωπικό και η υποδομή θα διατίθενται από τους οργανισμούς εταίρους στις κοινότητες της γνώσης και οι οικονομικοί πόροι θα αντλούνται από το δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα. Οι πόροι αυτοί θα αξιοποιούνται για τη δημιουργία του απαραίτητου υψηλού επιπέδου και για την προσέλκυση του καλύτερου ανθρώπινου δυναμικού στον τομέα της εκπαίδευσης, της έρευνας και της καινοτομίας. Οι φυσικοί πόροι θα παραμείνουν διασκορπισμένοι γεωγραφικά αλλά η κοινότητα της γνώσης θα λειτουργεί ως ενιαίο σύνολο.

Οι κοινότητες της γνώσης θα εξειδικεύονται σε διεπιστημονικούς κλάδους, όπως η μηχανική ή βιοπληροφορική ή σε τομείς όπως η πράσινη ενέργεια, οι κλιματικές μεταβολές, η οικολογική καινοτομία ή η δημογραφική γήρανση. Σ' αυτούς τους τομείς είναι κρυμμένες οι μεγαλύτερες δυνατότητες για καινοτομία και ανάπτυξη (στην εκπαίδευση και την έρευνα), και ξεχωρίζουν επίσης από την παραδοσιακή μορφή και το πρόγραμμα σπουδών των πανεπιστημίων στην Ευρώπη.

Οι κοινότητες της γνώσης θα μπορούν να επιλέγονται από το διοικητικό συμβούλιο του EIT ύστερα από διαδικασία διαγωνισμού βάσει αξιολόγησης ομοτίμων, ώστε να προσδιορίζονται οι δυνατότητες παραγωγής αποτελεσμάτων για κάθε προτεινόμενη εταιρική σχέση στον τομέα της εντός μεσοπρόθεσμου χρονικού διαστήματος 10-15 ετών. Αφού επιλεγεί, κάθε κοινότητα της γνώσης συμφωνεί με το διοικητικό συμβούλιο για τους ακριβείς στόχους και το χρονοδιάγραμμα παράδοσης αποτελεσμάτων και για τις τρεις πλευρές του τριγώνου της

γνώσης. Η τακτική παρακολούθηση και αξιολόγηση θα εξασφαλίζουν την τήρηση των συμφωνηθέντων.

Κατά τη διάρκεια της ζωής της μια κοινότητα της γνώσης μπορεί να αναπτυχθεί με διάφορους τρόπους: η ευελιξία πρέπει να είναι χαρακτηριστικό γνώρισμα του συστήματος. Μπορεί να χρειαστεί νέες ικανότητες εν μέρει επειδή οι δραστηριότητές της πρέπει να εξελιχθούν και νέοι εταίροι να προσθέσουν νέες εμπειρίες, εν μέρει επειδή ο αριθμός των σπουδαστών μπορεί να αυξηθεί σε σχέση με τους πόρους της. Μια κοινότητα της γνώσης θα μπορούσε επίσης να διαφοροποιηθεί εάν οι εξελίξεις ωθήσουν τις εργασίες της σε απροσδόκητες κατευθύνσεις. Οι κοινότητες της γνώσης πρέπει να παραμείνουν δυναμικές και το EIT να είναι σε θέση να ανταποκριθεί στις επιστημονικές εξελίξεις με τον τρόπο που αυτό κρίνει καλύτερο: ενδεχομένως επιτρέποντας αλλαγές στις εταιρικές σχέσεις ή αναπροσαρμόζοντας τις οικονομικές ρυθμίσεις ή χορηγώντας πρόσθετους πόρους εφόσον αυτό απαιτείται για την επίτευξη της αριστείας.

Σε όλα τα στάδια το διοικητικό συμβούλιο πρέπει να επιβλέπει την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των κοινοτήτων της γνώσης με βάση συγκεκριμένα κριτήρια.

3.3. Νομικά ζητήματα

Η ίδρυση του EIT θα απαιτήσει την έκδοση μιας νομοθετικής πράξης την οποία η Επιτροπή θα προτείνει εντός του 2006. Αυτή η νομοθετική πράξη θα προβλέπει τη σύσταση και τους στόχους του EIT καθώς και τις αναγκαίες λειτουργικές ρυθμίσεις.

Άλλες πτυχές απαιτούν ιδιαίτερη προσοχή και θα αναπτυχθούν τους προσεχείς μήνες: η ισορροπία μεταξύ της υποχρέωσης λογοδοσίας και της ανεξαρτησίας που απαιτείται για να μπορεί το EIT να επιτελεί τις βασικές του εργασίες· το καθεστώς του προσωπικού πρέπει να είναι σαφές και κοινό για όλες τις κοινότητες της γνώσης και για το βασικό πυρήνα· η διαχείριση και η εμπορική χρήση των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας που προκύπτουν από την κοινή έρευνα· και, τέλος, η νομική μορφή της ενσωμάτωσης των κοινοτήτων της γνώσης στο EIT και τα κίνητρα και οι ρυθμίσεις που συνδέονται με την ενσωμάτωση.

3.4. Προϋπολογισμός

Οι κυριότερες δαπάνες του EIT θα αφορούν τις κοινότητες της γνώσης. Τα κεφάλαια που απαιτούνται για το διοικητικό συμβούλιο και το βασικό πυρήνα θα είναι σχετικά μικρά λόγω της ελαφριάς δομής. Ενώ αρχικά θα χρειαστεί να εξασφαλιστεί ουσιαστική χρηματοδότηση από το δημόσιο τομέα, καθώς οι κοινότητες της γνώσης θα αναπτύσσονται, το EIT θα μπορεί να αντλεί πόρους από άλλες ανταγωνιστικές πηγές κοινοτικής και εθνικής χρηματοδότησης, όπως και από επιχειρήσεις, ιδρύματα, τέλη εγγραφής, κ.τ.λ. Η προσέλκυση πρόσθετων κεφαλαίων θα πρέπει να είναι στόχος με συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα για κάθε συμφωνία μεταξύ του EIT και μιας κοινότητας της γνώσης.

Το EIT θα μπορούσε να αναζητήσει συνεισφορές από τον ιδιωτικό τομέα με τρεις τρόπους. Πρώτον, οι ιδιωτικές εταιρείες οι οποίες συμμετέχουν στις κοινότητες της γνώσης θα χορηγήσουν, από την αρχή, πόρους προς όφελος του EIT, όπως οι άλλοι εταίροι. Δεύτερον, οι κοινότητες της γνώσης που διακρίνονται στον τομέα τους θα μπορούσαν να συνάψουν συμβάσεις με ιδιωτικές εταιρείες, π.χ. για κατάρτιση ή έρευνα. Τέλος, το EIT θα μπορούσε να συστήσει ένα ιδιωτικό ίδρυμα για τη συλλογή πόρων από χορηγούς ή από άλλα ιδρύματα.

Η πράξη σύστασης του ΕΙΤ θα πρέπει να εκδοθεί το αργότερο έως το 2008. Στη συνέχεια θα πρέπει να διοριστεί το διοικητικό συμβούλιο μαζί με το πρώτο διδακτικό προσωπικό. Ο πρώτος προσδιορισμός των κοινοτήτων της γνώσης θα πρέπει να πραγματοποιηθεί έως το 2009, κατά τρόπον ώστε οι πρώτες ουσιαστικές δαπάνες να πραγματοποιηθούν από το 2010. Ενδείκνυται να αρχίσει να λειτουργεί το ΕΙΤ με ένα μικρό αριθμό κοινοτήτων της γνώσης.

Σύμφωνα με το προηγούμενο χρονοδιάγραμμα, οι απαιτήσεις χρηματοδότησης του ΕΙΤ θα συγκεντρωθούν προς το τέλος της επερχόμενης δημοσιονομικής περιόδου και θα είναι περιορισμένες. Κατά την υποβολή της νομοθετικής πρότασης η Επιτροπή θα παρουσιάσει λεπτομερές δημοσιονομικό παράρτημα με το μέγεθος, τη φύση και την προέλευση της συνολικής απαιτούμενης χρηματοδότησης είτε από την ΕΕ είτε από τα κράτη μέλη είτε από ιδιωτικές πηγές.

4. ΠΟΙΑ ΘΑ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΟΦΕΛΗ ΓΙΑ ΕΝΑΝ ΕΤΑΙΡΟ ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΣΤΟ ΕΙΤ ;

Είναι θεμιτό το ερώτημα εάν επαρκούν τα κίνητρα για τη συμμετοχή. Στόχος είναι να αποσπάσουν οι ενδεχόμενοι εταίροι τις καλύτερες ομάδες και τα καλύτερα τμήματά τους στο ΕΙΤ: ποια κίνητρα έχουν γι' αυτό και τι θα κερδίσουν σε αντάλλαγμα;

Οι απολαβές της «επένδυσης» θα είναι διαφόρων ειδών για τους εμπλεκόμενους εταίρους και ιδιώτες. Για τους ερευνητές και το εκπαιδευτικό προσωπικό, η πείρα δείχνει ότι κίνητρο είναι η ανεξαρτησία στην έρευνα, οι ευνοϊκές προοπτικές στη σταδιοδρομία, οι καλοί μισθοί καθώς και ενδιαφέρουσες συνθήκες εργασίας. Η ανταμοιβή συνεπώς μπορεί να είναι οικονομική ή η απελευθέρωση από τη γραφειοκρατία ή οι άριστες εργασιακές συνθήκες. Στα κίνητρα συμπεριλαμβάνεται και η συνεργασία με τους καλύτερους ερευνητές και εταιρείες που είναι κορυφαίες στον τομέα τους στην Ευρώπη, καθώς και το απορρέον αυξημένο ακαδημαϊκό κύρος.

Για τους οργανισμούς εταίρους στην έρευνα και την εκπαίδευση είναι ευρύ το φάσμα των ενδεχόμενων πλεονεκτημάτων:

- προβολή και ελκυστικότητα: το γεγονός ότι μια ομάδα τους θα συμμετέχει στο ΕΙΤ θα είναι δείγμα αριστείας· θα διευκολύνεται η πρόσληψη άλλων πανεπιστημιακών, ερευνητών και σπουδαστών και θα λειτουργεί ως σημείο πώλησης προς τις επιχειρήσεις·
- προνομιούχος σχέση με το καλύτερο έργο σ' ένα δεδομένο πεδίο στην Ευρώπη και πρόσβαση στους καλύτερους εγκεφάλους, την καλύτερη διδασκαλία, κατάρτιση και έρευνα προς όφελος σπουδαστών και ερευνητών – και σε πρόσθετες ανταμοιβές λόγω υψηλής επίδοσης μέσα το ΕΙΤ·
- μηχανισμοί διάδοσης της γνώσης, τόσο άμεσα (αντίκτυπος για συναφή εργασία που παρέμεινε εντός του οργανισμού εταίρου) όσο και έμμεσα (μέσω πρόσβασης σε προηγμένη γνώση σε ένα γνωστικό αντικείμενο· η δέσμευση για διάδοση θα αποτελεί μέρος κάθε συμφωνίας με κάθε κοινότητα γνώσης με το ΕΙΤ)·
- οικονομικά κίνητρα, το ΕΙΤ θα είναι σε θέση να επενδύσει στη διαμόρφωση της ικανότητας των οργανισμών εταίρων για την ανάπλαση των πόρων που αποσπούν στο ΕΙΤ (έτσι, ένα πανεπιστήμιο εταίρος όχι μόνο θα έχει το τμήμα ή την ομάδα του φυσικά παρόντα και συνεισφέροντα, αν και όχι άμεσα, στην ακαδημαϊκή εργασία, αλλά και θα

διαθέτει πρόσθετους πόρους για ανακατανομή ή ανάπτυξη ικανοτήτων) και οι εταίροι θα συμμετέχουν στα οφέλη των από τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας των κοινοτήτων της γνώσης·

- δυναμική για αλλαγή, με την έννοια ότι το EIT θα εισαγάγει τους εταίρους σε νέους τρόπους εργασίας.
- τοπικά οφέλη, με την έννοια ότι τα τοπικά ενδιαφερόμενα μέρη (περιφερειακές αρχές, επιχειρήσεις) θα θεωρούν τη συμμετοχή στο EIT προνομιούχο και ευκαιρία για να ενισχύσουν το τοπικό πρόγραμμα για τη γνώση και να ενθαρρύνουν την καλύτερη συνεργασία με το πανεπιστήμιο ή την εταιρεία που συνεργάζονται με το EIT.

Αλλά και για τον ιδιωτικό τομέα υπάρχουν οφέλη από την επιρροή που θα ασκηθεί προς την έρευνα και την καινοτομία αιχμής για εμπορικούς σκοπούς· θα έχει από την αρχή εικόνα εκ των έσω ώστε να υπάρχει η βεβαιότητα για την αξιοποίηση των αποτελεσμάτων αργότερα. Επιπλέον, η διαρκής σχέση με το EIT και τις κοινότητες της γνώσης θα δώσει άμεση πρόσβαση σε ένα μόνο κέντρο αριστείας με το κύρος και τις δυνατότητες πρόσληψης που αυτό συνεπάγεται.

5. Η ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΑΛΛΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΕΕ ΣΤΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ, ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ

Η ΕΕ έχει αναπτύξει διάφορες δραστηριότητες στους τομείς της εκπαίδευσης, της έρευνας και της καινοτομίας. Αλλά το EIT θα είναι κάτι το ξεχωριστό. Κατ' αρχάς τα χαρακτηριστικά της ευρωπαϊκής αριστείας που θα αναπτύξει το EIT, ως μόνιμο όργανο, θα είναι μοναδικά. Το μείγμα εκπαίδευσης, έρευνας και καινοτομίας και η προνομιούχος σύνδεση με την επιχειρηματική κοινότητα δεν θα έχουν προηγούμενο σε άλλες κοινοτικές πρωτοβουλίες. Ενώ τα υπάρχοντα προγράμματα επικεντρώνονται στα ατομικά στοιχεία του τριγώνου της γνώσης (το πρόγραμμα Erasmus αφορά την εκπαίδευση· τα κοινοτικά προγράμματα-πλαίσιο αφορούν την έρευνα· και το κοινοτικό πρόγραμμα Innovation αφορά δραστηριότητες σχετικές με την καινοτομία), το EIT θα ακολουθήσει μια πραγματιστική προσέγγιση για τη σύνδεση αυτών των τριών στοιχείων και την επίτευξη συνεργιών.

Το EIT θα λειτουργήσει ως παράγοντας γνώσης όχι ως φορέας χρηματοδότησης. Οι δραστηριότητες του θα αφορούν και τις τρεις πλευρές του τριγώνου της γνώσης – θα παρέχει εκπαίδευση, θα κάνει έρευνα και θα εφαρμόζει τα αποτελέσματα της έρευνας για εμπορικούς ή κοινωνικούς σκοπούς. Αυτή είναι η πραγματική διαφορά με τις δραστηριότητες των πανεπιστημίων, των ερευνητικών ή καινοτομικών προγραμμάτων όπου η Επιτροπή κατ' ουσία κατανέμει κονδύλια για διάφορες προκαθορισμένες δραστηριότητες.

Το EIT συμπληρώνει, κατ' αυτόν τον τρόπο, τις δραστηριότητες χρηματοδότησης. Θα είναι σε θέση να αναπτύξει συνέργιες, ιδίως με το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Έρευνας (ΕΣΕ). Το ΕΣΕ είναι ένας χρηματοδοτικός μηχανισμός· δεν κάνει το ίδιο έρευνα. Θα παρέχει χρηματοδότηση σε ερευνητικά έργα αιχμής που διεξάγονται από μεμονωμένες ομάδες· θα είναι ανοικτό σε όλα τα επιστημονικά πεδία και θα χρησιμοποιεί, γενικά, προσέγγιση από κάτω προς τα πάνω. Το EIT, ως ίδρυμα που θα δραστηριοποιείται στους τομείς της εκπαίδευσης, της έρευνας και της καινοτομίας σε τομείς όπου διασταυρώνονται οι επιστημονικοί κλάδοι και ειδικότητες, και με ισχυρή έμφαση στα οικονομικά και κοινωνικά αποτελέσματα, εξασφαλίζει το λειτουργικό μέρος το οποίο δεν παρέχει το ΕΣΕ. Θα μπορεί να απευθυνθεί στο ΕΣΕ (και σε

όλα τα χρηματοδοτικά προγράμματα) αλλά δεν θα πρέπει να έχει πρόσβαση με προτιμησιακό καθεστώς.

Υπάρχει επίσης μια θεμελιώδης διαφορά μεταξύ των κοινοτήτων της γνώσης και άλλων δικτύων μέσα στην Ευρώπη που δημιουργήθηκαν με τη στήριξη της ΕΕ – π.χ. των δικτύων αριστείας του βου προγράμματος-πλαισίου. Ενώ τα δίκτυα αριστείας αφορούν πανεπιστήμια και άλλα ερευνητικά ιδρύματα που συνενώνουν τις ερευνητικές τους ικανότητες, το EIT απαιτεί μεγαλύτερο βαθμό ενσωμάτωσης των ερευνητικών και εκπαιδευτικών λειτουργιών. Στο EIT τα εκπαιδευτικά ιδρύματα και οι εταιρείες που συμμετέχουν στις κοινότητες της γνώσης θα πρέπει να αποσπάζουν πόρους στο EIT: δεν θα αποτελούν μέρος του μητρικού οργανισμού αλλά θα αποτελούν μέρος του EIT. Το προσωπικό μιας κοινότητας της γνώσης θα υπόκειται σε μια κοινή διαδικασία αξιολόγησης ως προς τη διαχείριση και τις επιδόσεις – υπό τη διεύθυνση του EIT.

6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Το πρόγραμμα εκσυγχρονισμού για την εκπαίδευση, την έρευνα και την καινοτομία στα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα είναι αποδεκτό, αλλά χρειάζεται η ώθηση σημαντικών πρωτοβουλιών για να επιταχυνθεί η πρόοδος. Το EIT από μόνο του δεν μπορεί να αποτελέσει ολόκληρη τη στρατηγική για την αύξηση της ανταγωνιστικότητας της Ευρώπης όσον αφορά το τρίγωνο της γνώσης· μπορεί όμως να διαδραματίσει σπουδαίο ρόλο. Μπορεί να αποτελέσει το υπόδειγμα αριστείας υψηλού επιπέδου που θα ανταποκρίνεται στην ποικιλομορφία της Ευρώπης· μπορεί να συμβάλει στη βελτίωση των διαχειριστικών ικανοτήτων της επιστήμης και της έρευνας και να αναβαθμίσει τη διαδικασία παραγωγής καινοτομίας στην Ευρώπη. Μπορεί να αποτελέσει προσορισμό για ευρωπαίους και μη ευρωπαίους εξέχοντες αποφοίτους πανεπιστημίων και υποψηφίους διδακτορικών και να γίνει πόλος προσέλκυσης ταλάντων από όλο τον κόσμο στην Ευρώπη.

Το EIT δεν θα αποκτήσει ακαδημαϊκή και ερευνητική αξιοπιστία μέσα σε μια νύκτα. Θα πρέπει να την κατακτήσει αυτήν την αξιοπιστία· τα πάντα θα εξαρτηθούν από την ποιότητα της διαχείρισης του επιστημονικού και του διδακτικού προσωπικού και των επιτευγμάτων και αποτελεσμάτων τους, καθώς και από την ικανότητα άντλησης υποστήριξης από μη πανεπιστημιακούς κύκλους. Το πρώτο διοικητικό συμβούλιο και η στελέχωση του EIT θα καθορίσουν την ημερήσια διάταξη και θα δώσουν το στίγμα του EIT για μια γενιά.

Από τη διαβούλευση φάνηκε ότι ένα EIT, με τη δομή που παρουσιάστηκε στην παρούσα ανακοίνωση, μπορεί να προσφέρει μεγάλη προστιθέμενη αξία στις προσπάθειες της Ευρώπης να ενισχύσει τη γνώση και να συντελέσει στην οικονομική μεγέθυνση της Ευρώπης.

Η παρούσα ανακοίνωση παρέχει ένα μοντέλο για τη δημιουργία ενός EIT. Η Επιτροπή καλεί το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο να εξετάσει τις παραμέτρους που αναπτύχθηκαν και να συμφωνήσει για τη σπουδαιότητα της πρωτοβουλίας αυτής. Η Επιτροπή θα προχωρήσει στα επόμενα βήματα βάσει πλήρους αξιολόγησης αντικτύπου ώστε να περιληφθεί πλήρης εξέταση των νομικών και οικονομικών προεκτάσεων. Πρόκειται για ένα νέο βήμα για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Επιτροπή πιστεύει, ωστόσο, ότι είναι ένα βήμα που η Ευρώπη μπορεί να κάνει και το οποίο δεν έχει την πολυτέλεια να παραλείψει.